

In memoriam

BRANKO KOVAČEVIĆ

Na samom početku ove, 2011. godine u Beogradu je preminuo dr Branko Kovačević, redovni profesor podgoričkog Ekonomskog fakulteta u penziji.

Kovačević je rođen 1931. godine u Ridanima pokraj Nikšića. Osnovnu i srednju školu (gimnaziju) završio je u Nikšiću, a Filozofski fakultet – Grupu za filozofiju, u Beogradu. Na istom fakultetu je magistrirao i doktorirao iz socioloških nauka.

Profesor Kovačević radni vijek je započeo u Nikšiću, u Gimnaziji, gdje je predavao psihologiju, logiku, istoriju filozofije i dijalektički i istorijski materijalizam. Nakon toga, kratko vrijeme je radio u Sisku i Beogradu, a onda se vratio u Crnu Goru – prvo u Zavod za unapređenje školstva SR Crne Gore, a onda, kad je osnovan Ekonomski fakultet (1961. godine) na Ekonomski fakultet na kojem je radio do penzionisanja prolazeći kroz sva univerzitetska zvanja: od asistenta do redovnog profesora. Sem na Ekonomskom fakultetu predavao je Opštu sociologiju i Istoriju marksizma na Grupi za filozofiju i sociologiju Filozofskog fakulteta u Nikšiću.

Kovačević je bio osnivač i prvi predsjednik Udruženja za filozofiju i sociologiju Crne Gore, te, član Uprave Društva za filozofiju i sociologiju Jugoslavije, član redakcija Prosvjetnog rada, Ovdje-a, Prakse, Sociologije, Socijalizma. Bio je direktor Marksističkog centra Crnogorskog Univerziteta i član Odbora za filozofiju i sociologiju CANU. Aktivno je učestvovao na više domaćih i međunarodnih naučnih skupova. Dobitnik je nagrade oslobođenja Titograda i Trinaestojulske nagrade.

Prof. Kovačević se bavio više od 3 decenije plodnim pedagoškim i naučnim radom. Njegov naučni opus obuhvata preko 100 bibliografskih jedinica (knjiga, skripata, studija, eseja, referata na naučnim skupovima, recenzija, prikaza, prevoda sa ruskog i francuskog jezika) iz domena filozofije, sociologije i pedagogije. Njegove 3 knjige – *Klasici marksizma o društvenim klasama i njihovim odnosima*, *Trocki o proleterskoj partiji i permanentnoj revoluciji*, te, *Njegoš – društveno-političko viđenje i pogledi*, odmah su skrenule na sebe pažnju ondašnje jugoslovenske naučne javnosti.

Moglo bi se zapitati: je li obim Kovačevićeve naučne produkcije mogao biti veći s obzirom da je on dugo živio – umro je u osamdesetoj godini. Mogao je profesor Kovačević možda napisati još koju knjigu, članak, esej, raspravu. Da jeste, bi li time sud o njegovom naučnom habitusu bio povoljniji, laskaviji? Teško, ako se uzmu u obzir 2 sljedeća razloga: 1) Ono što je prof. Kovačević napisao, tačnije *kako* je napisao sâm je vrh naučne imaginacije i kreacije, i 2)

skoro je nevjerovatno da bi iko drugi bolje od njega obradio teme koje je on obrađivao: analitično, suptilno, misaono. A da bi se dosegao tako visok nivo naučnog izučavanja i interpretacije treba vremena. „Minervina sova počinje svoj let tek u suton.“

Navešću samo dva suda o njegovoj naučnoj darovitosti: jedan, koji je dala Komisija za ocjenu njegove doktorske disertacije i koji je dala Komisija za njegov izbor u zvanje redovnog profesora. U ocjeni prve komisije stoji: rad (disertacija) je „koncipiran originalno i on je, s obzirom da ovakvih radova nema, ne samo u našoj znanstvenoj, nego i u stranoj literaturi vrijedan prilog naučnom osvjetljavanju onih teorijskih kontroverzi, koje su ne samo imale istorijsko značenje, nego su još uvijek istorijski i znanstveno aktuelne“. A u zaključku druge Komisije piše: „profesor Kovačević je napisao i objavio veći broj naučnih radova iz oblasti filozofije, sociologije i teorije naučnog socijalizma koji se odlikuju po visokom nivou izlaganja, dubini analize i interpretacije i inventivnosti“.

U Crnoj Gori postoje dvije akademije nauka, unazad nekoliko godina državni univerzitet je „instalirao“ zvanje „zaslužnog profesora“ a od skora je ministar kulture ustanovio rang „istaknuti kulturni stvaralac“ i odmah ga razdijelio tridesetorici umjetnika. Svakom od ovih zvanja sem počasti, pripada mjesečna apanaža, koja, u današnjim crnogorskim prilikama, i nije mala. Više je nego zauvar. Nijedno od svih zvanja nije dodijeljeno profesoru Kovačeviću i pored toga što on slovi za veliko ime jugoslovenske sociologije i kao prva violina crnogorske sociologije, i pored toga što se gotovo cio njegov pedagoški i naučni rad odvijao u Crnoj Gori. Najvjerovatnije, profesoru Kovačeviću je nedostajala jedna „referenca“ koja se u Crnoj Gori visoko kotira – lobiranje. On nije umio ili nije htio da lobira. Poznajući prof. Kovačevića izbliza – sa njim sam neposredno saradivao skoro 30 godina – uvjeren sam da je u pitanju oboje: i nije umio i nije htio – prof. Kovačević, za kog se sa apsolutnom izvjesnošću može reći da je bio moralno uzorna ličnost, pravi moralni gorostas, ovaj kanal (lobiranje) intelektualne promocije smatrao je nečasnim. Lobiranje nije grijeh ako se njime treba izboriti za kakvu socijalnu crkavicu ili u kriznim vremenima, da se dobiju posao ili penzija. Ali, lobiranje da bi se osvojilo visoko, zapravo, najviše naučno i pedagoško zvanje ispod je profesionalnog dostojanstva – i pedagoškog i naučnog i ispod je elementarnog moralnog ukusa.

Risto Kilibarda